

Lietz, Zygmunt

Władysław Adamczyk (21 VI 1909 -
11 XI 1983)

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 480-482

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WŁADYSŁAW ADAMCZYK
(21 VI 1909 — 11 XI 1983)

Urodził się we wsi Niedźwiedzie w powiecie lubartowskim w rodzinie małorolnego chłopca Adama i matki Emilii z domu Ruchaj. Do szkół ludowych uczęszczał w Poitawie, Kamionce i Opolu Lubelskim. Mimo ciężkiego położenia materialnego rodzice posyłali go do Gimnazjum imienia Jana Zamojskiego w Lublinie w latach 1921—1929. Po zdaniu matury w 1929 r. podjął studia na Wydziale Humanistycznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dalej KUL) specjalizując się w historii społeczno-gospodarczej pod kierunkiem prof. dr. Franciszka Bujaka. Dalsze studia mógł kontynuować dzięki niewielkiemu stypendium i pracy zarobkowej. W 1932 r. zawarł bowiem związek małżeński z córką robotnika metalowego z Lublina Janiną Ireną Szymańską. Studia ukończył w 1933 roku. Od 1 kwietnia 1934 r. podjął pracę w Archiwum Państwowym w Lublinie. Efektem jego zainteresowań badawczych była rozprawa doktorska: *Ceny w Lublinie od XVI do końca XVII wieku*, opublikowana w 1935 roku. W latach 1932—1939 współpracował stale ze swym profesorem, wydawcą „Roczników Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, ukazujących się we Lwowie.

Przed samą wojną w latach 1938—1939, był Adamczyk czynnym członkiem Związku Młodzieży Wiejskiej. W czasie okupacji hitlerowskiej już w 1940 r. włączył się do ruchu oporu w okręgu lubelskim, prowadząc tajne wykłady. W latach 1941—1944 był aktywnym członkiem Batalionów Chłopskich pod pseudonimem „Doktór”. W jego mieszkaniu mieszczącym się w Archiwum znajdował się punkt kontaktowy komendy okręgu IV lubelskiego i jego komendanta Jana Pasiaka ps. „Jawor”. W 1943 r. przesunięto Adamczyka do pracy w komisji rolnej i oświatowej Batalionów Chłopskich przy piątce „Rocha”. Po ukonstytuowaniu się Związku Młodzieży Wiejskiej „Orka” był początkowo jego wiceprzewodniczącym, a następnie przewodniczącym. Zajmował się opieką nad archiwum BCh, kolportażem prasy i pism ulotnych tej organizacji. Wraz z żoną Janiną nawiązywał kontakty i udzielał pomocy więźniom zamku lubelskiego i Majdanka. Prowadził również wykłady dla aktywistów ludowych.

Po wyzwoleniu Lubelszczyzny, dr Adamczyk został od 4 września 1944 r. zastępcą profesora na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych KUL. Prowadził zajęcia z zagadnień społecznych i gospodarczych Polski oraz na dwuletnim studium z zagadnień społeczno-gospodarczych wsi. Opiekował się również Kołem Naukowym słuchaczy KUL. Studenci zbierali pod jego kierunkiem materiały do dziejów wsi w okręgu lubelskim pod okupacją hitlerowską.

1 czerwca 1948 r. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych powołał dr. W. Adamczyka na dyrektora nowo tworzonego Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Olsztynie. Wraz z nielicznym personelem tego archiwum zabezpieczał rozproszone po dworach, kościołach i urzędach poniemieckie akta archiwalne i podjął się ich prowizorycznego inwentaryzowania. Jednocześnie

do końca roku akademickiego prowadził dalej wykłady w KUL. Podjął również w tym roku współpracę z powstałym zarządem oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego (dalej PTH) w Olsztynie. Od 1949 r. był też członkiem Związku Młodzieży „Wici”, a następnie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (dalej ZSL). 31 sierpnia 1950 r. został odwołany z zajmowanego stanowiska, co jako długoletni kwalifikowany archiwista bardzo przeżył. Przez rok pracował w Wydziale Zdrowia Prezydium WRN w Olsztynie. Od 1 maja 1951 do 31 sierpnia 1952 r. był nauczycielem historii w Technikum Handlowym w Olsztynie, a od września 1952 do sierpnia 1969, to jest do przejścia na zasłużoną emeryturę uczył historii w Technikum Kolejowym. Mimo zawodowego charakteru tych szkół, uczył młodzież na treści humanistyczne, potrafił natchnąć ją patriotyzmem i zainteresować przeszłością kraju. Pracował społecznie w ognisku Związku Nauczycielstwa Polskiego, w Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (dalej ZBoWiD), a szczególnie w komisji podoficerów i oficerów (major rezerwy). W latach 1961—1962 był przewodniczącym Komitetu Miejskiego ZSL w Olsztynie, a następnie przez wiele lat wiceprzewodniczącym Komisji Historycznej Wojewódzkiego Komitetu ZSL. Prowadził liczne wykłady i szkolenia członków, opracował także popularny zarys ruchu ludowego na Warmii i Mazurach, był prelegentem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, ZBoWiD, PTH, Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich i członkiem Ośrodka Badań Naukowych. Przed przejściem na emeryturę próbował jeszcze swych sił na niwie naukowej. W Archiwum Diecezji Warmińskiej w Olsztynie zebrał wiele materiałów źródłowych na temat stosunków gospodarczych w biskupstwie warmińskim od XVI do XVII wieku, do planowanej pracy habilitacyjnej. Nawał pracy społecznej i stan zdrowia uniemożliwiły Mu kontynuowanie tych zamierzeń. Zmarł w Olsztynie 11 listopada 1983 r.

Odszedł pracowity i sumienny archiwista, ofiarny pedagog i wychowawca młodzieży, wytrawny znawca dziejów gospodarczych Polski XVI i XVII wieku, długoletni działacz młodzieżowy i ludowy. Życzliwy ludziom, o pogodnym usposobieniu, czuł na problemy naszej współczesności. Odznaczony był w 1957 r. Złotym Krzyżem Zasługi, w 1959 r. Krzyżem Partyzanckim, w latach 1960—1961 Odznaką Grunwaldzką i złotą odznaką „Zasłużonym dla Warmii i Mazur”, a w 1973 r. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Z r ó d ł a: Archiwum WK ZSL, Teczka 2/6, teczka 40 Bataliony Chłopskie. Oświadczenie prof. dr. Aleksandra Kiereka z 26 XI 1973 r.; T. Oracki, *Twórcy i działacze kultury województwa olsztyńskiego w latach 1945—1970. Materiały biograficzne*, Olsztyn 1979, ss. 23—24.

BIBLIOGRAFIA PRAC WŁADYSŁAWA ADAMCZYKA

I. Rozprawy

1. *Ceny w Lublinie od XVI do końca XVII wieku*, Badania Dziejów Społecznych i Gospodarczych, Lwów 1935, t. 11, VIII + 186 ss.
2. *Rozruchy agrarne włościan w Kopanicy w 1615—1616. Przyczynek do położenia chłopów w Polsce w XVII*, Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych, Lwów—Toruń, 1937, t. 6, 73—85 ss. i odb.
3. *Ceny w Warszawie w XVI i XVII wieku*, Lwów 1938, VI + 220 ss., tab.
4. *Taksa powojewodzińska z 1761 r.*, w: *Pamiętnik Lubelski 1935—1937*, Lublin 1938, t. 3, ss. 453—470, Wyd. staraniem Tow. Przyjaciół Nauk w Lublinie.
5. *Archiwum Kapituły Katedralnej*, w: *Ateneum Kapłańskie*, Włocławek 1958, t. 40, ss. 209—212.

6. Jan Riabinin *historiograf Lublina*, Dziennik Zarządu Miasta Lublina 1937, nr 9.
7. *Uprzemysłowienie Polski i jego wpływ na ustrój rolny*, Życie Rezerwistów, Dęblin 1936, nr 1—2.
8. *Szkice z życia gospodarczego i obyczajowego Lublina w XVI wieku*, Kultura i Życie, b.m. 1939, nr 12—13.
9. *Udział ruchu ludowego w rozwoju szkolnictwa na Mazurach i Warmii w latach 1945—1949*, w: *Ruch ludowy na Ziemiach Zachodnich w Polsce Ludowej*, Materiały sesji popularnonaukowej w Koszalinie, zorganizowanej przez Zakład Historii Ruchu Ludowego przy NK ZSL przy współpracy Komisji Historycznych WK ZSL w Gdańsku, Koszalinie, Olsztynie, Opolu, Szczecinie, Wrocławiu i Zielonej Górze w dniach 13—14 XI 1970 r., red. Zygmunt Hemmerling, Warszawa 1972, ss. 443—448.
10. *Gospodarka finansowa Lublina w latach 1569—1580*, Lublin 1939, 64 ss., tab.
11. *Krótki zarys ruchu ludowego na Warmii i Mazurach*, Olsztyn 1966, 18 ss.

II. Recenzje:

1. Riabinin Jan, *Rada Miejska Lubelska w VII w.*, Lublin 1931. *Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*, Lwów 1932/1933, t. 1, ss. 407—409.
2. *Rościszewska Z., (Lewartów) Lubartów w latach 1543—1643*, Lublin 1932, ibidem, 1934, t. 3, s. 470.
3. Riabinin J., *Rada Miejska Lubelska w XVIII w.*, Lublin 1933, ibidem, s. 480.
4. Kossowski A., *Protestantyzm w Lublinie i Lubelskiem w XVI—XVII w.*, Lublin 1933, ibidem, ss. 698—699.
5. Mazurkiewicz J., *Ustawy amortyzacyjne w dawnej Polsce*, *Pamiętnik Historyczno-Prawny*, Lwów 1933, t. 13, ibidem, ss. 708—709.
6. *Fanfani Amintore, La rivoluzione dei preti a Milano nel XVI e XVII secolo. Contributi del laboratorio di statistica*, Milano 1934, *Roczniki Dziejów Społecznych*, Lwów 1935, t. 4, ss. 432—433.
7. *Gasparovič I., Kamčatskie Korjaki. Sovremennoe položenie plemeni i značenje ego chadžajstva*, Tiensin, Chłna 1932, ibidem, ss. 534—535.
8. *Szczęch S., Erazm Majewski jako ekonomista*, *Tow. Naukowe KUL*, Lublin 1936, t. 21, ibidem, Lwów—Poznań 1936, t. 5, ss. 164—165.
9. *Caruk Jan, Monografia Janowa Podlaskiego*, 1934 bm, ibidem, s. 270.
10. *Stróżeński K., Łażnie w dawnej Polsce i konieczność ich wznowienia*, Warszawa 1935, ibidem, ss. 283—284.
11. *Haubichówna Maria, Wolnice czyli wolne targi w miastach polskich do początków XVII wieku*, ibidem, ss. 321—322.
12. *Gasparovič I., Rossija na severo vostočnoj Asji. Čast I. Kolonizac'ja severa w prošlom i nastojaščem. Čast II. Bogastva severa ich eksploatac'ja i vozmožnosti*, Pektin 1933—1934, ibidem, ss. 416—417.
13. *Begerówna J., Księżna Pani na Kocku i Siemiatyczach, Działalność gospodarcza i społeczna Anny z Sapiechów Jabłonowskiej*, Lwów 1936, ibidem, Lwów 1937, t. 6, ss. 362—370 (dając szereg własnych uzupełnień do tej tematyki badań).
14. *Riabinin Jan, Materiały do historii m. Lublina 1317—1792*, Lublin 1938, ibidem, Lwów 1938, t. 7, s. 215.
15. *Wielhorski W., Litwa współczesna*, Warszawa 1938, ibidem, ss. 122—123.
16. *Serafin-Suchońska I., Zamość 1938*, ibidem, s. 174.
17. *Lutman F., Studia nad dziejami handlu Brodów w latach 1773—1880*, Lwów 1938, *Kwartalnik Historyczny*, Lwów 1938, t. 52, ss. 101—102.
18. *Kamiński J., Działalność wychowawcza cechów lubelskich*, w: *Księga Pamiętkowa ku czci ks. bp Mariana L. Fułmana*, Lublin 1939, *Roczniki Dziejów Społecznych*, Poznań 1947, t. 9, s. 139.
19. *Michalski St., Włodawa. Monografia statystyczno-gospodarcza*, Lublin 1939, ibidem, ss. 210—220.

Zygmunt Lietz